

Voorjaarswandeling in Poeke: het Kasteeldomein en de vallei van de Poekebeek

Bosanemoun Poekepark (foto: Ludo Goossens)

Het stroomgebied van de Poekebeek, vanop het plateau van Tielt naar Nevele, bevat heel wat natuurparels. Centraal in het gebied vinden we het historische kasteeldomein van Poeke. Aansluitend zorgt Natuurpunt voor de bescherming en het beheer van enkele waardevolle beekbegeleidende bosjes en graslanden. Het Kasteeldomein, momenteel herkenbaar als een laat 19de-eeuws adellijk landgoed, draagt kenmerken van een eeuwenoud domeinbeheer. Uit de oudst bewaard gebleven bronnen wordt opgemaakt dat de woonsite rond het huidige Kasteel van Poeke minstens teruggaat tot de vroegmiddeleeuwse periode (12de eeuw).

Start

Het Park van Poeke is bereikbaar via de Kasteelstraat 26, 9880 Poeke (Aalter). Parkeren kan in de Kasteelstraat.

Wandelroute

Afstand: 4,5 km
Bewegwijzering: de route is niet bewegwijzerd, maar volg gewoon de paden en dit plannetje en je geraakt er!

Beschrijving van de route

Je start aan het gebouw links naast de ingang van het park. Dit voormalige koetshuis **1** en de woning zijn opgetrokken in neo-Vlaamse renaissancestijl in het derde kwart van de 19de eeuw. Momenteel bevindt er zich een klein bezoekerscentrum, een

vergaderlokaaltje en sanitaire voorzieningen. Achter het gebouw vind je een grote ommuurde moestuin **2**. De muren, gebouwd met kalkmortel, herbergen een boeiende kalkflora. Je vindt er onder meer eikvaren, muurvaren en steenbreekvaren.

Je begint je wandeling in de statige lindedreef **3**, aangelegd in 1872. Onder de bomen tref je een typische stinzenflora aan. Dat is een Hollandse naam voor bol-, knol- en wortelgewassen die vanaf de 16de eeuw werden aangeplant in landgoederen, boerenhoven, pastorietuinen en dergelijke. Het sneeuwkllokje en de Italiaanse aronskelk zijn bekende voorbeelden.

Je stapt verder en komt dichterbij het Kasteel van Poeke **4**, een waterkasteel waarvan de kern dateert van 1750. Het werd echter aangepast en geromantiseerd in 1872. In die periode werd ook de Franse tuin aangelegd. Je merkt de strakke kaders van buxushaagjes, die momenteel sterk bedreigd worden door de buxusmot. De laatste barones, Inès Pycke de Peteghem, schonk het kasteel in 1955 aan een religieuze gemeenschap. De gemeente Aalter kocht het domein aan in 1977 voor één symbolische frank.

Verderop aan je linkerkant leidt een dreef naar het centrum van Poeke. Links werd een hoogstamboomgaard aangelegd en rechts bevond zich ooit de woning van de tuinier met prachtige serre. Beide zijn

verdwenen. De kelder van de woning werd echter bewaard en ingericht als vleermuizenkelder. Tijdens de zomer kan je boven de slotgracht de typische vlucht van watervleermuizen bewonderen, terwijl de dreven een ideale biotoop vormen voor de rosse vleermuis.

Eigen elektriciteit

Je keert terug naar de dreef en merkt voor je een merkwaardig gebouwtje **5**. Hier bevond zich de jachthondenkennel van de kasteelheer en binnenin is er een oude bakoven. Links zie je een klein bouwseltje. Dat heet in de volksmond het carburekot. Poeke werd slechts laat op het elektriciteitsnet aangesloten. Dit leidde tot frustratie bij de heren van Poeke. Ze vonden een alternatief systeem door gas (ethyn) te produceren met behulp van calciumcarbide. Die gasproductie moest gebeuren op een behoorlijke afstand van alle vuurhaarden. Het gas werd via een leiding onder de wal naar het kasteel gevoerd waardoor het van verlichting voorzien kon worden.

Bloementapijt

Je wandelt verder in de heraangelegde dreef **6**. Links bevinden zich vochtige graslanden die aan de klassieke landbouw onttrokken zijn en momenteel opnieuw beheerd worden als hooiweide, zoals decennia geleden. Kunstmatige bemesting en pesticiden worden niet gebruikt. In juni wordt het perceel gemaaid, in het najaar begraasd.

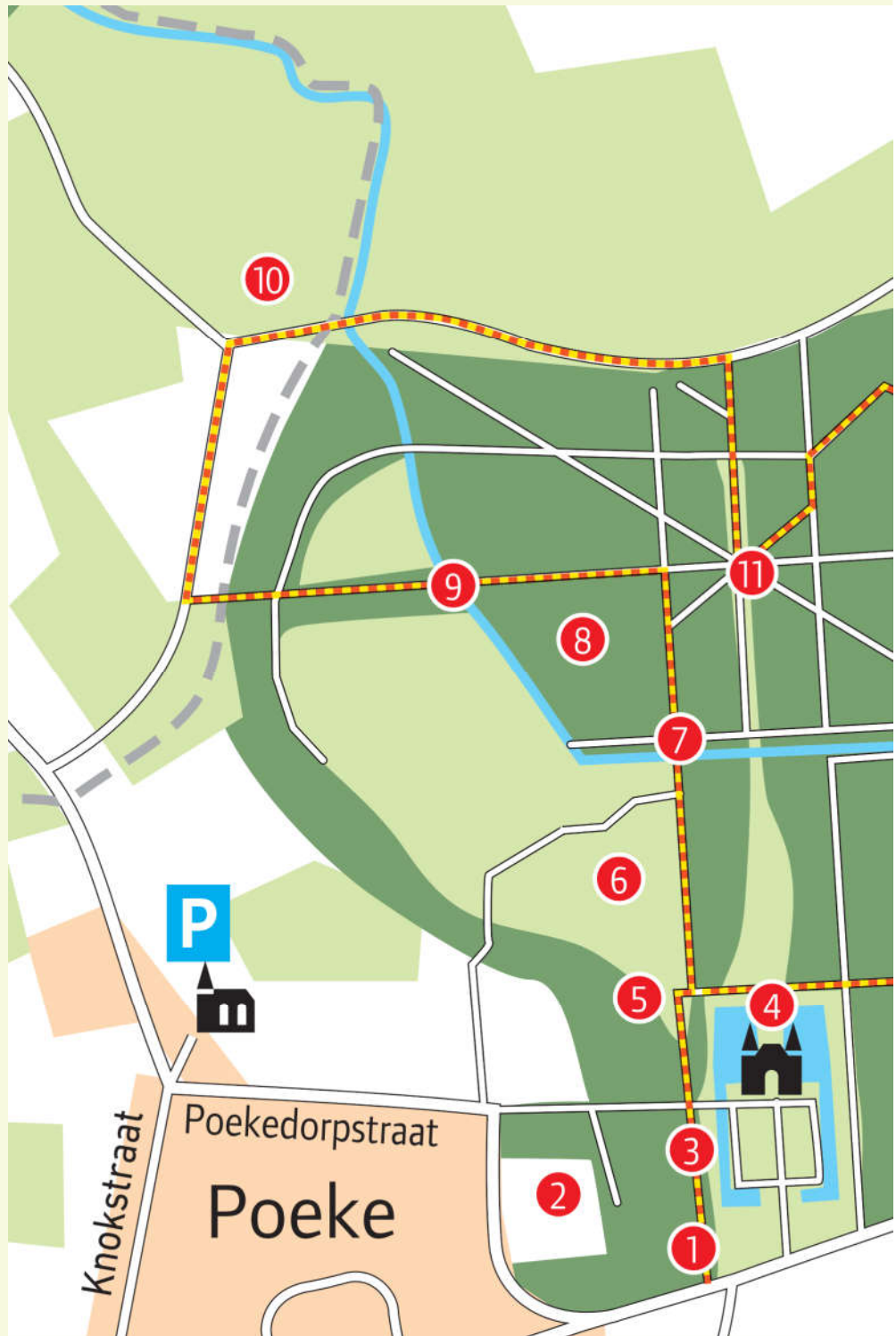
De enige bemesting is afkomstig van de periodieke overstromingen en de uitwerpselen van de grazers. Tijdens de maand april zien deze hooilanden paarswit van de pinksterbloemen. Ook de echte koekoeksbloem heeft haar plekje teruggevonden en allerlei insecten vinden er een eldorado. Het oranjetipje, een prachtig vlindertje dat zijn eitjes aflegt op pinksterbloem of look zonder look, zal je hier in het voorjaar heel talrijk aantreffen.

Oranjetipje op pinksterbloem
(foto: Filip Van den Bossche)

De otter in Aalter

Je stapt nu verder tot aan het brugje over de Poekebeek **7**. De meanderende Poekebeek ontspringt op het Plateau van Tielst en was tot in de jaren '60 van vorige eeuw een schitterende laaglandbeek. Oude foto's tonen een botanische weelde met o.a. pijlkruid, gele plomp, drijvende fonteinkruiden. De Poekebeek was ook zeer visrijk. Vandaar dat de otter hier nog voorkwam in die tijd. Kort daarna heeft industriële bedrijvigheid echter korte metten gemaakt met deze biodiversiteit. Tien jaar later was de beek veranderd in een stinkende, zwarte waterloop. Gelukkig hebben saneringswerken de waterkwaliteit wat hersteld. Periodiek wordt het water nu van de Poekebeek via Oude Kale en de Lieve naar Kluizen afgevoerd, waar het een bron is voor de drinkwaterproductie. Een verdere verbetering van de waterkwaliteit blijft echter noodzakelijk om de natuurkwaliteit van de beek verder te herstellen. Voornamelijk de mestdruk van de intensieve landbouw blijft voorlopig een grondig ecologisch herstel verhinderen, waardoor waterplanten en vis zeldzaam blijven. Er is echter hoop. Aan de monding van de Poekebeek werden al blankvoorn, riviergrondel, bempje, ... waargenomen. Hopelijk slagen deze soorten er in om zich duurzaam te hervestigen in de Poekebeek. Voor de terugkomst van de otter, die recent op meerdere plaatsen in Vlaanderen opnieuw waargenomen werd, zijn echter nog heel wat inspanningen nodig.

Hakhout

Je stapt verder in de dreef en komt in een van de oudste bosbestanden **8**. Hier werd eeuwenlang een strak hakhoutbeheer toegepast. Om de acht jaar werden de hakhoutstoven gekapt. Het kleinhout werd in 'bossen' of 'facelen' gebonden om de bakoven te stoken. De grachten werden gereinigd, klimplanten verwijderd en alle dood hout opgeruimd. Resultaat was een weelderige voorjaarsflora, bestaande uit slanke sleutelbloem, speenkruid, klaverzuuring, gele dovenetel en bosanemoontjes. Dankzij een degelijk beheerplan wordt dit hakhoutbeheer weer uitgevoerd: een samenwerking tussen de gemeentelijke groendienst en vrijwilligers, die het hout gratis mogen meenemen.

Bosbeheer met paarden (foto: Ludo Goossens)

Schuilplaatsen

Bij hevige regenval treedt de Poekebeek heel snel buiten haar oevers. Vooral tijdens de winter hoor je er dan het typische geluid van de wintertaling, een eendensoort. Vroeger bleef dit water tijdens de winter heel lang op de meersen staan. In Poeke schatte men in 1941 de periodiek overstromde oppervlakte op 27 hectare. Aan de linkerkant kocht Natuurpunt Aalter een grasland 10 aan. Er werd een drinkpoel gegraven, een houtwal aangeplant en langs de beek verschenen opnieuw populieren. In samenwerking met een lokale landbouwer werd ook hier een hooiweidebeheer opgestart. Ook de beekdalbosjes voor je werden aangekocht. Hier werd geopteerd om een nulbeheer uit te voeren. De bosjes vormen een schuilplaats voor de vos, reeën en kleine zoogdieren. Tijdens de lente hoor je er de bosrietzanger, zwartkop en tuinfluiter. Hopelijk voelt de nachtegaal zich ooit aangetrokken om hier opnieuw te broeden. Wielewaal, fluiter en nachtegaal waren trouwens tot in de jaren '90 van vorige eeuw regelmatige broedvogels in het park.

Poekebeek buiten oevers (foto: Ludo Goossens)

Je neemt de eerste dreef 9 links en passeert enkele monumentale eiken en populieren. Zeker de populieren vallen op. We zien deze 'scheefgroeiers' steeds minder in het open landschap. Het zijn nochtans waardevolle bomen. Via een platanendreef verlaat je door een uitgangetje links van de poort het domein. Je stapt op het einde van de dreef naar rechts en aan een T-splitsing nogmaals naar rechts, het Boterstraatje in. Voorbij de bewoning sta je opnieuw aan de rand van de vallei.

Je wandelt verder over het brugje van de Poekebeek. Links staan knotwilgen verspreid in het landschap. Je kan er in het voorjaar nog steeds bij valavond steenuiltjes horen roepen. Na 300 meter ontdek je een poortje aan je rechterkant. Je duikt opnieuw het park in en neemt het boswegje aan je linkerkant. Dit stuk park werd in de 19de eeuw omgezet in akkerland en nadien opnieuw bebost. Hier zal je dus geen voorjaarsflora aantreffen: alles is verdwenen uit de bodem. Je hoort hier tijdens de vroege lente de boomkruiper zijn territorium afbakenen. Ook grote bonte specht, kleine bonte specht en groene specht zijn, dankzij de vele oude bomen, regelmatige broedvogels in het park. Allerlei kleine zoogdieren zoals bosmuis, rosse woelmuis en bosspitsmuis werden recent geïnventariseerd in het park.

Zij vormen bulkvoer voor de aanwezige bosuilen en kerkuilen. Het park vormt trouwens ook een paradijs voor zweefvliegen. Specialisten ontdekten restpopulaties van heel zeldzame soorten, gebonden aan oude bossen.

Je komt nu in een 20 meter brede dreef. Je volgt deze dreef een 150-tal meter. Je komt hier aan de 'zevensterre' **11**. Deze zevensterre werd in de 18de eeuw door de kasteelheer aangelegd. Vanaf deze locatie kon hij onder meer de kerk van Poeke, Lotenhulle, Ruiselede en Aalter zien. De overige dreven in het domein waren evengoed gericht op artificiële elementen uit het omliggende landschap, zoals de korenwindmolen van Poeke en Lotenhulle. Niet alle zichtassen werden behouden.

Je stapt nu een 50-tal meter terug en neemt dan de eerste dreef naar rechts. Je volgt verder het paadje tot aan de volgende dreef. Je stapt een beetje naar links: hier is een oude bospoel te zien. Je neemt dan het volgende bospad naar rechts en zonder het te merken stijgt je langzaam naarmate je Lotenhulle nadert. Lo-ten-hulle betekent trouwens 'open plek in het bos op een heuvel'.

Je kruist de centrale wandeldreef en stapt nu door een stukje speelbos **13**. Heb je kinderen mee, dan mag je ze hier gerust laten ravotten. Ondertussen kan je de mooie beuken bewonderen die de kaalkap tijdens de Tweede Wereldoorlog overleefd hebben. Je volgt verder het paadje, over een houten brugje en dan verder via een mooie jonge eikendreef naar rechts. Aan je linkerkant zie je tussen de bomen de enige boerderij **14** binnen het 54 hectare grote domein. Hier woont de beheerder van het park. Met zijn kudde schapen tracht hij de biodiversiteit van de graslanden te herstellen.

Nu kom je opnieuw in de verbindingdreef. Je stapt naar links. Je komt langs twee majestueuze eiken, overlevenden uit het oorspronkelijke park, aangelegd in de 18de eeuw. Je kruist opnieuw de Poekebeek **15**. Hier heb je kans om een ijsvogeltje of de grote gele kwik te zien. Die laatste is een regelmatige broedvogel in het park.

Grote gele kwik (foto: Ludo Goossens)

Je stapt nu eventjes tot achter het kasteel en hebt daar een mooi uitzicht op de achtertuin van het kasteel **16**. Deze 'Engelse tuin' werd in de 19de eeuw gerealiseerd. De tuin telt nog enkele oorspronkelijke parkboomsoorten met een leeftijd van ongeveer 125 jaar, waaronder een bruine beuk, tulpenboom, witte paardenkastanje, tamme kastanjes en een rijzige moerascipres. Het is

duidelijk dat de kasteelheer in die tijd wou pronken met deze exoten. In het grasland vinden we nog soorten zoals gewoon reukgras, gewone rolklaver, kantig hertschooi, grasmuur, margriet en bosbies.

Via de achterkant van het kasteel stap je opnieuw de lindedreef in en kom je terug aan je vertrekpunt.

Download de route voor je gps op www.NPMeetjesland.be/strekdebeneen.

Piet Smessaert

(foto: Koen Martens)

Steun het natuurherstel in de Poekebeekvallei

In het natuurgebied de Vallei van de Poekebeek vind je typische beekdalgraslanden en -bosjes, die zeer regelmatig overstromen. De meeste percelen palen aan de mooi kronkelende Poekebeek. Ze liggen net opwaarts van het kasteeldomein van Poeke.

Help ons om nieuwe natuur aan te kopen en te beschermen. Een gift vanaf 40 euro is aftrekbaar: ongeveer 40% van het bedrag kan je terugkrijgen via je belastingen. Overschrijven kan op rekeningnummer BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding van 'projectnr. 6671 Poekebeekvallei'.

Verder lezen

Wat doet Natuurpunt in Aalter? www.natuurpunt.be/aalter

Lees meer over de Meetjeslandse natuurgebieden op www.NPMeetjesland.be/natuurgebieden

Lid worden van Natuurpunt? Dit kan via www.natuurpunt.be/lidworden

Mee op pad met Natuurpunt? www.NPMeetjesland.be/kalender